Ольга Войтенко,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності А6 Спеціальна освіта
Житомирського державного університету імені Івана Франка

Ганна Хворова,
кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти
Житомирського державного університету імені Івана Франка

ПРОЄКТУВАННЯ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНИХ ПРОГРАМ

Проєктування корекційно-розвивальної програми доцільно розпочинати з визначення цільової групи та аналізу освітніх і психофізичних потреб дітей. Відповідно до Положення про спеціальний дитячий садок індивідуальна програма розвитку формується на підставі комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини, результатів її психолого-педагогічного вивчення та з урахуванням наявних потреб. Документ має містити відомості про особливості розвитку, потребу в адаптації або модифікації освітнього змісту, перелік психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг та форму моніторингу динаміки розвитку [2].

Першим етапом проєктування програми виступає діагностично-аналітичний блок. Його призначення полягає у визначенні вихідного рівня розвитку дитини та виявленні труднощів, які перешкоджають повноцінній участі в освітній і комунікативній діяльності. Для дошкільників із мовленнєвими труднощами доцільно аналізувати стан фонетико-фонематичної, лексичної та граматичної складових мовлення, рівень сформованості зв'язного мовлення, комунікативної активності й здатності до діалогічної взаємодії. Л. Медвідь наголошує, що загальний недорозвиток мовлення охоплює комплексні труднощі формування мовленнєвої системи, які позначаються на комунікації, засвоєнні знань і соціалізації дошкільника [1, с. 82].

Для дошкільника здатність підтримувати діалог пов'язана не тільки з володінням достатнім словниковим запасом, а й з умінням слухати співрозмовника, розуміти зміст повідомлення, добирати відповідну репліку, ставити запитання, відповідати на них та підтримувати тему спілкування.

Отже, провідною наскрізною лінією з формування всебічно розвине ної особистості виступає діалогічне мовлення дітей шостого (сьомого) року життя [3, с. 258]. Під час проєктування програми необхідно визначати не тільки зміст, а й форми організації занять. Нормативні положення 2025 року передбачають індивідуальні та групові корекційно-розвиткові заняття. Для групової роботи рекомендована мала кількість учасників — від двох до чотирьох дітей, що дає змогу враховувати індивідуальні особливості кожної дитини та створювати умови для активної взаємодії [2].

Л. Медвідь розглядає корекційно-розвиткову роботу з дошкільниками із загальним недорозвитком мовлення як системну

діяльність, спрямовану на розвиток мовлення та комунікації [1, с. 84]. До програми доцільно включати мовленнєві, ігрові, предметно-практичні, комунікативні та творчі завдання. Мовленнєвий матеріал повинен пов'язуватися з доступними для дитини життєвими ситуаціями: грою, самообслуговуванням, спілкуванням із дорослими та однолітками, розглядданням картинок, конструюванням, малюванням, виконанням побутових доручень.

Корекційно-розвивальна програма повинна містити систему очікуваних результатів. Результати доцільно формулювати через конкретні дії дитини, які піддаються спостереженню та оцінюванню. До них можна віднести здатність вступати в комунікативний контакт, відповідати на запитання, самостійно ставити запитання, підтримувати короткий діалог, використовувати засвоєну лексику, складати висловлювання за картинкою, описувати подію або предмет, дотримуватися черговості реплік у спільній діяльності.

Необхідною складовою програми виступає моніторинг результатів. Його призначення полягає у визначенні динаміки розвитку та своєчасному коригуванні змісту занять. У нормативних вимогах до індивідуальної програми розвитку передбачено форму моніторингу динаміки розвитку дитини [2].

Моніторинг доцільно проводити за кількома напрямами. Для мовленнєвої програми це можуть бути рівень словникового запасу, граматична правильність висловлювання, зв'язність мовлення, діалогічна активність, самостійність у побудові реплік та здатність використовувати мовлення в різних ситуаціях. Порівняння результатів первинного та повторного обстеження дає змогу визначити, які завдання засвоєні дитиною, які потребують додаткового опрацювання, а які доцільно ускладнити.

Одна програма не повинна передбачати однаковий темп засвоєння матеріалу всіма дітьми. Відповідно до нормативних вимог кількість корекційно-розвиткових занять визначається з урахуванням індивідуальних потреб дитини, а зміст допомоги узгоджується з її індивідуальною програмою розвитку [2].

Термін «діалогічна компетентність» окремо не використовується в розглянутих програмах, а завдання спрямовуються на формування діалогічного мовлення, спілкування, діалогічно-комунікативної компетентності, комунікативної діяльності тощо, що потребує подальших узагальнень та конкретизації [3, с. 259].

Отже, якісна корекційно-розвивальна програма повинна мати чітку внутрішню структуру та передбачати можливість її адаптації відповідно до динаміки розвитку дитини. Основою проєктування виступає первинне визначення освітніх потреб, після чого формулюються конкретні цілі й завдання, добирається зміст занять, визначаються форми та методи роботи, очікувані результати й критерії їх оцінювання. Орієнтація на індивідуальні можливості дитини та реальні життєві ситуації підвищує практичну спрямованість корекційно-розвивальної роботи й створює умови для перенесення сформованих умінь у повсякденну комунікацію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Медвідь Л. Особливості корекційно-розвиткової роботи з дітьми дошкільного віку з загальним недорозвитком мовлення. *Education. Innovation. Practice*. 2025. Т. 13, № 10. С. 82–88. URL: https://doi.org/10.31110/2616-650x-vol13i10-011 (дата звернення: 14.09.2026).

2. Про затвердження Положення про спеціальний дитячий садок : Постанова Каб. Міністрів України від 07.07.2025 № 817. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/817-2025-п#Text (дата звернення: 14.09.2026).

3. Савінова Н., Нездатна А. Завдання з формування діалогічного мовлення у дітей старшого дошкільного віку в чинних освітніх програмах. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2025. Т. 118, № 2. С. 233–261. URL: https://doi.org/10.33189/ectu.v118i2.241 (дата звернення: 14.09.2026).